

RIKSLØNNSNEMNDAS KJENNELSE AV 1. SEPTEMBER 1976 I SAK NR 3/1976

Twisten mellom Krysset A/S på den ene siden og Norges Handels- og Kontorfunksjonærers Forbund og Landsorganisasjonen i Norge på den andre siden.

Nemndas sammensetning:

Fylkesmann Erling Anger, formann
Direktør Finn Alexander
Direktør Svein Dalen
Nestformann i LO Odd Højdahl
Direktør Kåre D. Nielsen
Forbundsformann Otto Totland
Disponent Arild Gillesen

Saken er brakt inn for Rikslønnsnemnda ved provisorisk anordning av 25. juni 1976 om lønnsnemndbehandling av arbeidskonflikten ved bedriften Krysset A/S i Bodø. Anordningen har denne ordlyd:

"§ 1

Twisten mellom dagligvareforretningen Krysset A/S, Bodø, og Norges Handels- og Kontorfunksjonærers Forbund i forbindelse med spørsmålet om opprettelse av tariffavtale, skal avgjøres av Rikslønnsnemnda.

Det er forbudt å iverksette eller vedlikeholde arbeidsstans, blokade eller boikott til løsning av tvisten.

Reglene i lov av 19. desember 1952 om lønnsnemnd i arbeidstvister får tilsvarende anvendelse.

§ 2

Denne anordning trer i kraft straks."

Forbundsformann Otto Totland og disponent Arild Gillesen er utpekt som medlemmer av nemnda av partene i tvisten, og i samsvar med lønnsnemndloven § 2,3 stemmer fra arbeidstakersiden Odd Højdahl og fra arbeidsgiversiden Arild Gillesen. Partene har redegjort for sine standpunkter ved skriftlige innlegg og under muntlige forhandlinger for nemnda i møte den 16. august 1976. Krysset A/S gjorde innledningsvis under den

muntlige forhandling gjeldende at Odd Højdahl måtte fratre som medlem av nemnda på grunn av inhabilitet. Forhandlingene ble brutt, og Rikslønnsnemnda med unntak av Odd Højdahl avgjorde med 4 mot 1 stemme at Odd Højdahl kunne være medlem av nemnda under behandlingen av nærværende sak. Forhandlingene ble deretter fortsatt.

Etter at saken har vært drøftet i flere møter avsa Rikslønnsnemnda den 1. september 1976 denne

k j e n n e l s e:

Høsten 1975 gikk 3 av de ansatte ved Krysset A/S inn som medlemmer av Norges Handels- og Kontorfunksjonærers Forbund. Forbundet reiste i brev av 10. september 1975 til bedriften krav om opprettelse av tariffavtale. Kravet ble avvist fra bedriftens side. Megling ble deretter avholdt hos Kretsmeglingsmannen i Nordland, og plassene ble sagt opp 24. desember 1975. Ettersom forutgående megling hadde funnet sted, ble det fra meglingsmannens side ikke nedlagt forbud mot arbeidsstans i påvente av megling. Streiken tok til 2. februar 1976. I mellomtiden hadde en av de organiserte sluttet. Kretsmeglingsmannen forsøkte ny megling 5. mars, men denne førte ikke fram. Samme dag gikk bedriften til oppsigelse av de 2 streikende.

Etter at det viste seg at streiken ikke førte fram, iverksatte LO og forbundet ytterligere kamptiltak. I første omgang konsentrerte en seg om tiltak som bare rammet Krysset A/S. Det ble således varslet betinget sympatistreik i de bedrifter der LO hadde tariffavtale, slik at leveranser fra disse bedrifter stoppet fra 8. mars 1976. De øvrige av bedriftens kjente forretningsforbindelser mottok boikottoppfordring fra LO 29. mars d.å. Partene ble innkalt til Riksmeglingsmannen, som avholdt meglingsmøte 19. og 29. mai uten at det lyktes å løse konflikten. Etter at ytterligere streiker var bebudet grep Regjeringen inn med provisorisk anordning av 25. juni d.å. Samtlige kamptiltak ble avlyst fra arbeidstakersiden og LO skrev til bedriften og meddelte at de 2 ville gjenoppta arbeidet den 28. juli ved arbeidstidens begynnelse. De 2 ble

avvist under henvisning til at de allerede var oppsagt. LO og forbundet brakte saken inn for Arbeidsretten som enstemmig kom til at oppsigelsene av de 2 hadde karakter av arbeidsstengning, at de var i strid med arbeidstvistloven og ugyldige. Saken behandles nå av påtalemyndighetene etterat bedriften er anmeldt av organisasjonene og de to arbeidstakerne.

Partenes påstander

Landsorganisasjonen i Norge og Norges Handels- og Kontorfunksjonærers Forbund har nedlagt denne

p å s t a n d:

1. Landsoverenskomsten mellom Handelens Arbeidsgiverforening på den ene side og Landsorganisasjonen i Norge og Norges Handels- og Kontorfunksjonærers Forbund på den annen side skal med senere endringer gjelde som tariffavtale mellom dagligvareforretningen Kryssset A/S på den ene side og Norges Handels- og Kontorfunksjonærers Forbund og Bodø Handels- og Kontorfunksjonærers Forening på den annen side for de organiserte arbeidstakere med virkning fra 1. oktober 1975.
2. Prinsipielt:
Arbeidstakere som har tiltrådt under streiken eller har fått sin arbeidstid utvidet i forbindelse med streiken, skal fratruke.

Subsidiært:

Hovedavtalen mellom Norsk Arbeidsgiverforening på den ene side og Landsorganisasjonen i Norge og Norges Handels- og Kontorfunksjonærers Forbund på den annen side gjøres gjeldende i tarifforholdet for så vidt gjelder avtalens § 13.

Krysset A/S har nedlagt denne

p å s t a n d:

Prinsipalt: Saken avvises fra Rikslønnsnemnda.

Subsidiært: Krysset A/S, Bodø er ikke pliktig til å inngå tariffavtale.

Partenes anførsler

Landsorganisasjonen i Norge og Norges Handels- og Kontorfunksjonærers Forbund har i det vesentlige anført:

Det ble innledningsvis fra Landsorganisasjonen i Norge og Norges Handels- og Kontorfunksjonærers Forbund pekt på at det tvisten i det vesentlige dreier seg om er spørsmålet om opprettelse av tariffavtale mellom forbundet og Krysset A/S, ikke om innholdet i en eventuell avtale. Bedriften har hele tiden motsatt seg å inngå tariffavtale, men motstanden har overhode ikke vært begrunnet med tariffavtalens innhold eller spørsmålet om hvilken som skulle gjøres gjeldende. Det ble påpekt at bedriftens begrunnelse har skiftet. I bedriftens første avslag ble det anført at bedriften ikke hadde hørt noe fra de ansatte om at det var forhold som de var misfornøyde med, samtidig som det ble fremhevet at en selvsagt diskuterer både lønns- og arbeidsvilkår med de ansatte uten at de må gå veien om en organisasjon. Videre ble det vist til et brev av 14. februar 1975 fra Krysset A/S til Landsorganisasjonen i Norge hvor det ble påstått at bedriftens uvilje til å inngå tariffavtale var begrunnet i de organiserte arbeidstakeres "forhold og nære samarbeid med Rød Ungdom".

Det ble videre anført at selv om det tidligere ikke var gitt at arbeidstakere fikk opprettet tariffavtaler med sine arbeidsgivere har utviklingen frem til i dag ført til at det nå anses som en selvfølge at forholdene mellom arbeidstaker og arbeidsgiver blir regulert gjennom tariffavtale. Retten til tariffavtale er i dag så selvfølgelig og allment akseptert at det har blitt sett på som unødvendig

med en lovfesting av denne retten ble det hevdet.

Det ble videre vist til at Rikslønnsnemnda i 1952 behandlet en lignende tvist mellom Norsk Forbund for Arbeidsledere og Tekniske Funksjonærer og Standard Telefon og Kabelfabrikk A/S hvor det også fra bedriftens side ble nektet å inngå tariffavtale. Rikslønnsnemnda fastslo imidlertid i sin kjennelse en tariffavtale mellom partene. Det ble hevdet at det i nærværende sak er viktigere for arbeidstakerne å få opprettet tariffavtale enn i den nevnte sak fra 1952, fordi det den gangen allerede eksisterte en avtale mellom bedriften og Norsk Arbeidslederforbund som sikret de andre arbeidstakerne de samme vilkår. Arbeidstakerne ved Krysset A/S står imidlertid helt uten tariffavtale.

Landsorganisasjonen i Norge og Norges Handels- og Kontorfunksjonærers Forbund hevdet at freden i arbeidslivet kan bli svekket dersom Krysset A/S ikke blir pålagt å inngå tariffavtale av Rikslønnsnemnda. Det ble videre påpekt at det er viktig både for arbeidstakerne og arbeidslivet generelt at det blir opprettet tariffavtale med de uorganiserte bedrifter. Det ble presisert at det i dag ikke eksisterer noen plikt for arbeidsgivere til å inngå tariffavtale med sine arbeidstakere, noe som er årsaken til at denne tvisten er overlatt til løsning av Rikslønnsnemnda.

Det ble videre anført at den tariffavtale som forbundet har reist krav om å få gjort gjeldende - landsoverenskomst med Handelens Arbeidsgiverforening - er den naturlige for denne bedrift. Dette er tariffavtalen som gjelder den private varehandelen. Den omfatter i dag 1 315 bedrifter og 12 000 av forbundets medlemmer. LO/Norges Handels- og Kontorfunksjonærers Forbund har forstått det slik at motparten ikke vil gjøre noen innsigelser mot at det er denne tariffavtale som skal anvendes, dersom tariffavtale blir pålagt bedriften.

Kravet om tariffavtale ble reist 10. september 1975 og det ble krevet tiltredelse med virkning fra 1. september samme år. Landsoverenskomsten ble imidlertid revidert pr. 1. oktober 1975. Det ble derfor av praktiske grunner

nedlagt påstand om denne virkningsdato.

Når det gjelder tvisten om gjeninntakelse av de to organiserte arbeidstakerne ble det påpekt at den i realiteten er løst ved Arbeidsrettens dom av 7. juli d.å. Arbeidsretten har fastslått at oppsigelsene er ugyldige. At arbeidsgiveren for tiden opptrer i strid med dommen og den provisoriske anordning som brakte tvisten inn for Rikslønnsnemnda, har ingen betydning i denne forbindelse. Når bedriften begrunner sin avvisningspåstand med at de to arbeidstakerne ennå ikke er i arbeid i bedriften og bebuder at de vil bli oppsagt, har et slikt skritt fra bedriftens side ingen innvirkning på Rikslønnsnemndas behandling ble det anført. Det vil ikke stemme med Rikslønnsnemndas uavhengige posisjon om dens behandling skulle gjøres avhengig av ensidige tiltak fra den ene eller den annen parts side. Tvisten må behandles på ordinær måte selv om de to arbeidstakerne som ennå er ansatt hadde sluttet etter at kravet ble reist ble det påstått. Det ble videre anført at det i denne saken er klarere all den stund arbeidsforholdet bestod da Rikslønnsnemnda fikk overlatt saken til behandling. Det forhold at bedriften rettsstridig unnlater å etterkomme Arbeidsrettens dom må selvsagt ikke føre til noe annet resultat for bedriften enn om den hadde etterlevd dommen ble det anført.

Det ble til slutt påpekt at det er usedvanlig at en bedrift slik som Kryssset A/S under en streik som gjelder krav om opprettelse av tariffavtale ansetter nye arbeidstakere for å kunne holde virksomheten i gang. Dersom en går tilbake til de tider da arbeidsgivere ikke vek tilbake for dette, så vil en finne at spørsmålet om å få fjernet streikebrytere var en normal del av avslutningen på arbeidskampen når tariffavtale ble opprettet. Det ble vist til Arbeidsrettsrådets behandling av streikebryterproblemet i en innstilling av 30. november 1965 hvor rådet enstemmig karakteriserte en plassering i de streikendes plasser som en uloyal og sosialt sett fordømmelig handlemåte. Det ble på denne bakgrunn pekt på at en påstand om at streikebryterne ved Kryssset A/S må fratreges er i samsvar med de normer som begge parter i arbeidslivet i dag bygger på.

Krysset A/S har i det vesentlige anført:

Krysset A/S anførte at det mandat Rikslønnsnemnda hadde fått gjennom den provisoriske anordning er begrenset til spørsmålet om opprettelse av tariffavtale ved bedriften. Rikslønnsnemnda har ikke etter den provisoriske anordning kompetanse til å vurdere eller treffe avgjørelser når det gjelder tidligere eller nåværende arbeidstakere ved Krysset A/S. Kravet om at enkelte ansatte skal fratres, må derfor avvises, ble det hevdet.

Det ble videre anført at når det gjelder de to organiserte arbeidstakerne som det er krevet tariffavtale for, er disse muntlig oppsagt den 12. juli 1976. I sitt skriftlige innlegg for Rikslønnsnemnda påpekte bedriften at denne oppsigelsen ikke fylte de vanlige krav til oppsigelse i arbeidsforhold, men at den ville få skriftlig uttrykk senere. Det ble på denne bakgrunn anført at Rikslønnsnemnda ikke kan treffe noen realitetsavgjørelse om plikten for Krysset A/S til å inngå tariffavtale, idet det ikke er ansatt arbeidstakere som er organiserte i Norges Handels- og Kontorfunksjonærers Forbund ved bedriften. Dersom oppsigelsene blir bragt inn for de vanlige domstoler til prøvelse mente bedriften at Rikslønnsnemnda måtte stille saken i bero inntil oppsigelsesspørsmålet hadde funnet sin endelige avklaring. Inntil da vil konflikten måtte oppfattes som gjenstandsløs.

Det ble fra Krysset A/S tatt utgangspunkt i at Landsorganisasjonen i Norge og Norges Handels- og Kontorfunksjonærers Forbund aksepterte at det i norsk rett ikke eksisterer noen plikt for arbeidsgiver til å inngå tariffavtale med sine arbeidstakere. Rikslønnsnemnda er invitert til å skape ny rett gjennom den provisoriske anordningen, en oppgave som ligger langt utenfor det dette organ er opprettet for å gjøre. Krysset A/S bad Rikslønnsnemnda si nei til det oppdrag den hadde fått gjennom den provisoriske anordning. Krysset A/S mente Rikslønnsnemnda burde stille seg spørsmålet om hvorfor den hadde fått denne oppgave. Hvorfor har en ikke valgt å pålegge Krysset A/S å inngå tariffavtale gjennom den provisoriske anordning, istedenfor å legge avgjørelsen til Rikslønnsnemnda. Det ble fra bedriften påstått at omveien om Rikslønnsnemnda var valgt for å få en rett som en ikke ville få gjennom den vanlige lovveien.

Det ble videre fra Krysset A/S hevdet at Rikslønnsnemnda når den tar sin avgjørelse må være bundet av gjeldende norsk retts alminnelige prinsipper hvor det ikke eksisterer noen rettsplikt for arbeidsgivere til å inngå tariffavtaler. Det ble påpekt at vi i Norge har en utstrakt avtalefrihet hvor det er opp til den enkelte borger om han vil inngå avtale eller ei.

Krysset A/S påpekte videre at bedriften aldri hadde inngått noen tariffavtale. Det ble i denne forbindelse vist til at det i dag er vesentlig at mennesker og rettssubjekter for øvrig kan stå utenfor den polarisering i maktblokker som skjer innen vårt samfunnsliv.

Krysset A/S gjorde gjeldende at begrunnelsen for ikke å ville inngå tariffavtale er irrelevant for Rikslønnsnemnda. For Rikslønnsnemnda er det tilstrekkelig å konstatere at det ikke eksisterer plikt i vår rett til å inngå tariffavtale påpekte bedriften.

Det ble til slutt fra Krysset A/S anført at nærværende sak for Rikslønnsnemnda kun gjelder spørsmålet om en arbeidsgiver innen vår rettsorden er underlagt en plikt til å inngå en tariffavtale. Tvisten gjelder ikke de vilkår de ansatte ved Krysset A/S arbeider under, disse vilkår er like gode eller bedre enn de som er sikret ved noen tariffavtale påstod bedriften. Det ble derfor påstått at tvisten er en renskåret makt- og prestisjesak for Landsorganisasjonen i Norge som vil påtvinge Krysset A/S en tariffavtale nettopp for å demonstrere organisasjonens makt. Når Norsk Arbeidsgiverforening uttaler at foreningen ikke ser med sympati på arbeidsgivere som ikke er organisert, belyser dette at denne saken gjelder den enkelte borgers eller det enkelte rettssubjekts integritet i forhold til ikke bare en, men til flere maktgrupperinger påpekte Krysset A/S til slutt.

I. Spørsmålet om opprettelse av tariffavtale.

Et flertall i Rikslønnsnemnda - Anger, Dalen, og Højdahl med tilslutning av Totland og Nielsen - skal bemerke:

Ved provisorisk anordning av 25. juni 1976 er det bestemt:

"Tvisten mellom dagligvareforretningen Kryssset A/S, Bodø, og Norges Handels- og kontorfunksjonærers Forbund i forbindelse med spørsmålet om opprettelse av tariffavtale, skal avgjøres av Rikslønnsnemnda".

Når Regjeringen fant å måtte gå til dette skritt, var det fordi konflikten etter Regjeringens oppfatning etter hvert hadde utviklet seg slik at det var fare for at den ville få dimensjoner med slike konsekvenser både for dagligliv og næringsliv i Nord-Norge at det var nødvendig å foreta seg det som skulle til for å bringe forholdene tilbake til det normale.

Flertallet oppfatter den siterte bestemmelse i den provisoriske anordning slik at Rikslønnsnemnda har fått i oppdrag å løse den interessetvist som er oppstått mellom partene i forbindelse med spørsmålet om opprettelse av tariffavtale. En interessetvist er en tvist mellom en fagforening og en arbeidsgiver eller arbeidsgiverforening om ordningen av arbeids- eller lønnsvilkår eller andre arbeidsforhold, som ikke omfattes av en tariffavtale, jfr. arbeidstvistlovens § 6 nr. 3

Kryssset A/S har gjort gjeldende at det i norsk rett ikke eksisterer noen plikt for en arbeidsgiver til å inngå tariffavtale. Det hevdes derfor at Rikslønnsnemnda ikke har rettslig grunnlag for å tregge beslutning som tilplikter Kryssset A/S å inngå tariffavtale.

Flertallet skal i den forbindelse bemerke at Rikslønnsnemnda er en institusjon som skal behandle interessetvister, ikke rettstvister. En kan for så vidt vise til lov om lønnsnemnd i arbeidstvister av 19. desember 1952, § 1, annet og fjerde ledd, jfr. arbeidstvistlovens § 6 nr 3. Det er ikke noe som tyder på at Regjeringen i den provisoriske anordning har ment å gjøre noen endring i dette forhold. Den provisoriske anordning kan derfor ikke forståes slik at den overlater til Rikslønnsnemnda å avgjøre det rettslige spørsmål om en arbeidsgiver er pliktig til å opprette tariffavtale eller ei.

Flertallet finner derfor å måtte gå ut fra at når Rikslønnsnemnda er gitt i oppdrag å løse den foreliggende tvist, må det legges til grunn at den provisoriske anordning - som er begrunnet i den helt ekstraordinære situasjon som holdt på å utvikle seg - gir nemnda den fornødne rettslige hjemmel til å løse tvisten på samme måte som nemnda løser andre interessetvister, nemlig ved å fastsette de lønns- og arbeidsvilkår m.v. som skal gjelde mellom partene. Det er da også i § 1, siste ledd, i den provisoriske anordning bestemt at reglene i lov av 19. desember 1952 om lønnsnemnd i arbeidstvister får tilsvarende anvendelse.

Flertallet er etter dette kommet til å Rikslønnsnemnda må avgjøre den foreliggende interessetvist.

Krysset A/S har videre gjort gjeldende at de to funksjonærer, som det er krevet tariffavtale for, er sagt opp den 12. juli 1976 og det hevdes at Rikslønnsnemnda av den grunn ikke kan treffe noen realitetsavgjørelse i interessetvisten fordi det på det tidspunkt nemnda behandler saken ikke lenger er ansatt noen arbeidstaker som er organisert i Norges Handels- og Kontorfunksjonærers forbund og som krever tariffavtale. Det hevdes videre at hvis den nye oppsigelsen blir bragt inn for de alminnelige domstoler til prøvelse etter arbeidervernlovens § 43, må Rikslønnsnemnda stille behandlingen av saken i bero inntil oppsigelsesspørsmålet har funnet sin endelige avklaring ved den rettslige prøvelse.

Norges Handels- og Kontorfunksjonærers forbund har hevdet at de to funksjonærene ikke er oppsagt, men at de ble avvist av bedriften da de kom for å gjenoppta arbeidet. Subsidiært er det anført at dersom det foreligger en oppsigelse, kan det nevnte skritt fra bedriftens side ikke ha noen innflytelse for Rikslønnsnemndas behandling, som ikke kan gjøres avhengig av ensidige tiltak fra den ene eller den annen parts side.

Rikslønnsnemndas flertall skal bemerke at forholdene omkring de to funksjonærers arbeidssituasjon synes meget uklare. Funksjonærene ble første gang sagt opp den 5. mars 1976. Denne oppsigelse ble erklært ugyldig ved arbeidsrettens dom av 7. juli 1976, fordi oppsigelsen stred mot arbeidstvistlovens § 6, punkt 3. Da funksjonærene ville ta opp igjen arbeidet, fikk de - etter de opplysninger som foreligger - ikke adgang til det. Dette forhold er anmeldt til politiet som har utferdiget forelegg mot disponenten for Krysset A/S for overtredelse av straffelovens § 410. Forelegget er ikke vedtatt. Funksjonærene er som før nevnt - etter det bedriften hevder - oppsagt på ny den 12. juli 1976. Hvorvidt det foreligger en reell oppsigelse og om denne oppsigelse er gyldig, kan Rikslønnsnemnda ikke ta standpunkt til. Det er et rettsspørsmål som i tilfelle hører inn under de

vanlige domstoler. Fristen for å bringe en oppsigelse inn for retten er 6 uker ved skriftlige og 3 måneder ved muntlige oppsigelser. I dette tilfelle dreier det seg eventuelt om en muntlig oppsigelse.

Rikslønnsnemndas flertall finner ikke å kunne gå inn for en utsettelse av behandlingen av nærværende sak til det eventuelt er fastslått om det foreligger en gyldig oppsigelse. Flertallet mener at det må være riktig snarest mulig å få en avgjørelse på den interessetvist som er oppstått. På grunn av den uklarhet som hersker omkring utsettelsesforholdene ved Krysset A/S, er det imidlertid på det rene at de tariffmessige virkninger av Rikslønnsnemndas kjennelse vil være avhengig av i hvilken utstrekning bedriften til enhver tid sysselsetter organiserte arbeidstakere.

Norges Handels- og Kontorfunksjonærers Forbund har nedlagt påstand om at interessetvisten mellom partene skal løses ved at det opprettes tariffavtale med Krysset A/S tilsvarende de avtaler forbundet har med andre arbeidsgivere.

Forbundet har uttalt at det er av avgjørende betydning å få gjort gjeldende den i bransjen bestående tariffavtale, for at man kan sikre at de av foreningens medlemmer som er ansatt i bedriften får de samme generelle vilkår som for øvrig gjelder i bransjen. Det er også pekt på at opprettelse av en tariffavtale er av stor betydning generelt for tarifforholdet ved uorganiserte bedrifter, idet hundrevis av norske bedrifter er tariffbundet ved en erklæring av det innhold som Krysset A/S er blitt innbudt til å undertegne.

Når det gjelder spørsmålet om hvilken tariffavtale som skal gjøres gjeldende, har forbundet nedlagt påstand om at det er Landoverenskomsten mellom Handelens Arbeidsgiverforening på den ene siden og Landsorganisasjonen i Norge og Norges Handels- og Kontorfunksjonærers Forbund på den annen side som skal legges til grunn. Dette er den tariffavtale som gjelder den private varehandelen. Den omfatter i dag 1.315 bedrifter og ca. 12.000 av forbundets medlemmer.

Krysset A/S har ikke gitt noen anvisning på hvorledes interessetvisten skal kunne løses, idet bedriften har nøyd seg med å henvise til at det ikke foreligger noen plikt etter norsk rett til å inngå tariffavtale.

Flertallet viser til at lov om lønnsnemnd i arbeidstvister § 1, fjerde ledd, fastslår at Rikslønnsnemndas avgjørelse har virkning som en tariffavtale. For flertallet oppstår da bare spørsmålet om man her skal fastsette en egen tariffavtale for det arbeidsforhold denne tvisten gjelder, eller om man skal benytte seg av eksisterende tariffavtaler mellom forbundet og andre arbeidsgivere/arbeidsgiverforeninger i samme bransje.

Flertallet viser til opplysningen om at det vanlige er at uorganiserte bedrifter slutter seg til eksisterende overenskomster mellom arbeidstaker- og arbeidsgiverorganisasjonene, og finner det naturlig at nærværende tvist løses etter samme mønster. Flertallet legger videre til grunn opplysningen om at det er Landsoverenskomsten med Hand lens Arbeidsgiverforening som er den tariffavtale som gjelder i den private varehandelen, og finner at denne overenskomst bør gjøres gjeldende som tariffavtale mellom Krysset A/S og forbundet.

Avtalen løper ut 30. september 1977. Foreningen har imidlertid nedlagt påstand om at overenskomsten "med senere endringer" skal gjelde som tariffavtale. Etter det som er opplyst, har en ved denne tilføyelsen ment å sikre den samme ordning som gjelder i forhold til andre uorganiserte bedrifter, nemlig at bedriften blir bundet av senere tariffavtaler som organisasjonspartene kommer fram til dersom ikke overenskomsten oppsies etter de frister som gjelder.

Bedriften har ikke uttalt seg om spørsmålet. Flertallet finner å kunne slutte seg til Forbundets påstand også på dette punkt.

Et mindretall, Alexander, skal bemerke:

1. I henhold til den provisoriske anordning er Rikslønnsnemndas oppdrag å avgjøre den tvist som eksisterer mellom Krysset A/S og Norges Handels- og Kontorfunksjonærers Forbund. Forbundet har reist krav om opprettelse av tariffavtale for de i bedriften organiserte arbeidstakere, mens bedriften ikke har ønsket å inngå noen tariffavtale med forbundet. Dette er tvisten - i alle fall dens primære og prinsipielle side - en interessetvist og ikke en rettstvist.
2. I Kommunal- og Arbeidsdepartementets presentasjon av forslaget til provisorisk anordning henvises til at Rikslønnsnemnda tidligere har behandlet saker av liknende karakter. Jeg kan ikke se at det er tilstrekkelig analogi mellom den aktuelle sak og de saker som er nevnt i foredraget. Den aktuelle tvist gjelder først og fremst spørsmålet om en uorganisert arbeidsgiver skal pålegges å inngå tariffavtale med en arbeidstaker-organisasjon. I to av de nevnte saker var vedkommende bedrift medlem av NAF, i den tredje sak var den ene part en kommune.

Spørsmålet om analogi spiller imidlertid mindre rolle for meg, selv om jeg finner det tvilsomt om Rikslønnsnemnda overhodet bør anvendes i saker av den aktuelle karakter. Spørsmål av slik art som tvisten inneholder og som har stor prinsipiell betydning, bør etter mitt skjønn løses ved alminnelig lovgivning og ikke overlates Rikslønnsnemnda ved en ad hoc lov eller ved en provisorisk anordning.

3. Jeg er enig med flertallet i at den provisoriske anordning ikke kan forstås slik at den overlater til Rikslønnsnemnda å avgjøre det rettslige spørsmål om en arbeidsgiver er pliktig til å opprette tariffavtale.

Flertallet går så ut fra at når Rikslønnsnemnda er gitt i oppdrag "å løse den foreliggende tvist" gir den provisoriske anordning nødvendig rettslig hjemmel "til å løse tvisten på samme måte som nemnda løser andre interessetvister".

(Anordningen selv bruker for øvrig ikke ordet "løse", men ordet "avgjøre". Jeg ser en nyanse i det.)

Jeg forstår flertallet slik at det legger i selve anordningen at "avtale" skal etableres, og at spørsmålet for nemnda i realiteten er en slik avtales innhold.

Jeg kan ikke se saken slik, idet jeg i anordningen legger at Rikslønnsnemnda er gitt hjemmel til

(1) å avgjøre spørsmålet om "tariffavtale" skal pålegges inngått, og

(2) eventuelt også å fastsette "avtalens" innhold.

Hvis anordningens mening er som flertallet oppfatter, burde den direkte gitt uttrykk for at Krysset A/S i og med anordningen skulle anses pliktig til å inngå "avtale" og markere at Rikslønnsnemnda's oppgave var å fastsette "avtalens" innhold - hvis nødvendig vil jeg tilføye, i og med at anordning, dvs. lov, om plikt for Krysset A/S til å etablere en avtale kunne tenkes å føre til at partene da selv ville forhandle seg frem til et resultat. I alle fall burde denne vei bli den som man i tilfelle først forsøkte, noe som ville være i samsvar med vanlig praksis, også i Rikslønnsnemnda's behandling av sine saker.

4. På bakgrunn av at loven om lønnsnemnd i arbeidstvister henviser til § 6, nr. 3 i loven om arbeidstvister - hvor det omtales tvister mellom en fagforening og en arbeidsgiver eller en arbeidsgiverforening - **er jeg enig med flertallet i at saken ikke skal avvises av Rikslønnsnemnda (Krysset A/S' prinsipale påstand), og i at saken skal behandles uten å avvente avklaring i spørsmålet om oppsigelsenes gyldighet.**

5. Imidlertid er mitt syn at det Rikslønnsnemnda - i tilfelle først - må avgjøre er om Krysset A/S skal pålegges å inngå tariffavtale med vedkommende arbeidstakerorganisasjon(er). Noe annet kan jeg ikke legge i den provisoriske anordning. Som innledningsvis pekt på, anser jeg dette som hoved-tvistepunktet i saken.

Enhver arbeidstaker bør etter mitt skjønn ha moralsk krav på en lønns-/arbeidsavtale med sin arbeidsgiver - sågar skriftlig. Det står imidlertid ikke i noen lovgivning at arbeidstakeren har et slikt krav og da heller ikke at det eksisterer noen plikt for en arbeidsgiver til å inngå noen slik avtale. Det som uten videre gjelder i et arbeidstaker-/arbeidsgiverforhold er de mer generelle bestemmelser i lov om arbeidervern, lov om arbeidstvister, trygdellovgivningen m.v., bestemmelser som regulerer en del av de relevante forhold.

Det er heller ikke noen plikt for en arbeidsgiver til å være medlem av en arbeidsgiverorganisasjon, og den som står utenfor kan da ikke uten klar alminnelig lovhjemmel tvinges inn under en tariffavtale som en arbeidsgiverorganisasjon har inngått med en arbeidstakerorganisasjon. En inngått tariffavtale mellom to slike partsorganisasjoner kan obligatorisk bare gjelde for medlemmene av organisasjonene - så langt avtalen selv måtte fastlegge.

Det ville etter mitt skjønn være urimelig om Rikslønnsnemnda påla en ikke organisert arbeidsgiver å inngå tariffavtale med en arbeidstakerorganisasjon eller selv umiddelbart fastsatte en "tariffavtale" i et slikt tilfelle som det foreliggende.

Den avtale om lønns- og arbeidsforhold som en arbeidstaker bør få, er - fremdeles i et tilfelle som det foreliggende - en sak mellom vedkommende og arbeidsgiveren, enten arbeidstakeren er organisert eller ikke. En annen sak er at arbeidstakeren kan søke råd og bistand i sin fagforening i forbindelse med avtalens innhold. Bare med arbeidsgiverens samtykke kan arbeidstakerens interesser direkte ivaretas av hans eller hennes organisasjon.

Min konklusjon er denne:

"Krysset A/S, Bodø, pålegges ikke å inngå tariffavtale med Norges Handels- og Kontorfunksjonærers Forbund og Bodø Handels- og Kontorfunksjonærers Forening."

I og med denne konklusjon faller for meg bort det annet spørsmål - en "tariffavtales" innhold.

Et annet mindretall -

Gillesen - fremhever at Rikslønnsnemnda ikke kan gi pålegg om inngåelse av tariffavtale. Det er i norsk rett ikke instituert noen plikt til inngåelse av slike avtaler. Den provisoriske anordning kan ikke oppfattes som en hjemmel som i seg selv instituerer plikt til inngåelse av en slik avtale.

Etter dette mindretallets oppfatning mistolker flertallet selve den provisoriske anordning og går utenom norsk retts regler i sin avgjørelse i saken.

II. Ikrafttredelsestidspunktet

Et flertall i Rikslønnsnemnda - Anger, Dalen og Højdahl med tilslutning av Nielsen - skal bemerke:

Forbundet har nedlagt påstand om at overenskomsten skal gjelde med virkning fra 1. oktober 1975, mens bedriften ikke har uttalt seg om spørsmålet.

Flertallet viser til at Rikslønnsnemnda først ble gitt rettslig kompetanse til å fastsette lønns- og arbeidsvilkår m.v. mellom partene ved den provisoriske anordning av 25. juni 1976.

Ikrafttredelsestidspunktet settes derfor til denne dato.

Nielsen

uttaler at kjennelsen i henhold til Rikslønnsnemndas tidligere praksis tidligst bør få virkning fra det tidspunkt arbeidstakerne har gjenopptatt arbeidet etter streiken.

Alexander og Gillesen avga ikke stemme på dette punkt på bakgrunn av deres standpunkter til hovedspørsmålet i saken.

III. Streikebryterspørsmålet.

Et flertall i Rikslønnsnemnda - Anger, Alexander, Dalen og Gillesen med tilslutning av Nielsen skal bemerke:

Norges Handels- og Kontorfunksjonærers Forbund hevder at det er to av funksjonærene ved Krysset A/S som har opptrådt som streikebrytere. Forbundet nedlegger prinsipielt påstand om at Rikslønnsnemnda skal avsi kjennelse for at disse funksjonærer skal fratres. For det tilfelle at Rikslønnsnemnda ikke finner å kunne behandle dette spørsmål, nedlegges det påstand om at § 13 i Hovedavtalen mellom NAF på den ene siden og LO og NHKF på den annen side blir gjort gjeldende, slik at spørsmålet i tilfelle kan bringes inn for Arbeidsretten.

Rikslønnsnemnda's flertall mener at det spørsmål som her er reist, ikke omfattes av det mandat Rikslønnsnemnda har fått ved den provisoriske anordning. Det dreier seg for øvrig her om et rettsspørsmål som hører inn under de vanlige domstoler. Flertallet finner derfor å måtte avvise den prinsipielle påstand.

Et mindretall i nemnda -- Højdahl med tilslutning av Totland er av den prinsipielle oppfatning at streikebrytere må slutte, men må etter omstendighetene slutte seg til flertallet da Rikslønnsnemnda neppe har mandat til å treffe beslutning om dette.

Flertallet finner også å måtte avvise den subsidiære påstand som bare tar sikte på å skape grunnlag for å kunne bringe den nevnte tvist inn for Arbeidsretten. Også dette mener flertallet ligger utenfor Rikslønnsnemnda's mandat i denne sak.

Minretallet - Højdahl med tilslutning av Totland - slutter seg til forbundets påstand.

S L U T N I N G

1. Landsoverenskomsten mellom Handelens Arbeidsgiverforening på den ene side og Landsorganisasjonen i Norge og Norges Handels- og Kontorfunksjonærers Forbund på den annen side skal med senere endringer gjelde som tariffavtale mellom dagligvareforretningen Krysset A/S på den ene side og Norges Handels- og Kontorfunksjonærers Forbund og Bodø Handels- og Kontorfunksjonærers Forening på den annen side med virkning fra 25. juni 1976.

2. Kravet fra Norges Handels- og Kontorfunksjonærers Forbund om at enkelte arbeidstakere ved Krysset A/S skal fratregges - eventuelt at § 13 i Hovedavtalen mellom Norsk Arbeidsgiverforening og Landsorganisasjonen i Norge og Norges Handels- og Kontorfunksjonærers Forbund skal gjøres gjeldende i tarifforholdet - avvises.

Erling Anger

Finn Alexander

Svein Dalen

Kåre D. Nielsen

Odd Højdahl

Arild Gillesen

Otto Totland

